

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«Լուսայի» անցեալ համարում յայտնել էինք, որ լոյս տեսաւ դադարած հայկական «Նոր-Դար» լրագրի առաջին համարը և մի օրում սպառուեցաւ հինգ հազար օրինակ. այդ արդէն ապացոյց էր, թէ որ աստիճան ընթերցող հասարակութիւնը զգում էր մի օրինաւոր թերթի պահանջ, որ յագեցնել անկարող էր վերջին տարիների մամուլը։ Այժմ «Նոր-Դարը» սկսել է լոյս տեսնել կանոնաւոր կերպով և ընդարձակուած— մայրաքաղաքների մեծ թերթերի չափսով։ «Նոր-Դարի» հետ միաժամանակ սկսաւ կանոնաւոր կերպով լոյս տեսնել և պ. Գ. Մելիք-Ղարաբեօղեանի «Արշալոյս» ամենօրեայ թերթը նոյնպէս մեծ ծաւալով և հետաքրքրական բովանդակութեամբ։ Մենք ողջունում ենք այդ երկու թերթերի հրապարակ գալը, ցանկալով կատարեալ յաջողութիւն։

Երկար ժամանակ մի խումբ մարդիկ իրանց օրգան թերթով աշխարհ էին թնդացնում ընտրական սկզբունքների և հասարակաց շահերի պաշտպանութեան խնդրով. ընտրական սկզբունքը խախտուեցաւ, ժողովրդի իրաւունքները ոտնատակ եղան, պէտք է ընտրական սկզբունքը գործադրել լայն ծաւալով ևն ևն, աղաղակում էին նոքա, երբ ձեռնառու էր իրանց, երբ այդ բանից չէր տուժում կուսակցական շահերը։ O tempora, o mores, ժամանակները փոխուել են. քա՛մին ուրիշ տեղից է փչում. այժմ ամեն մի խմբակ իրան իրաւունք է համարում հասարակաց անունից խօսել, ժողովրդի անունից դատել և... կարգադրութիւններ անել, ներկայացնելով մի մի ինքնակոչ յանձնաժողով կամ մասնաժողով, յանձնախումբ կամ մասնախումբ։ Ականջդ կանչի Պարոնեան։ Յիշեցէք վերջին եօթնամիսների ընթացքում կազմուած մասնաժողովների գոյութեան պատմութիւնը։ Այդ տեսակ յանձնաժողովներից մէկի— դպրոցական յանձնաժողովի մասին խօսելով վերանորոգուած «Նոր-Դարը» իւր 3 համարում, մի իմաստալից և նշանակալից յօդուածում ասում է.

«Ով է առաջադրել Եւրապոյն հոգևոր իշխանութեան այդ յանձնա ժողի անուանացուցակը, և ինչից դրդուած յայտնի չէ, մեզ թւում է, որ այդ անողը լաւ ծառայութիւն չէ մատուցանում հայոց դպրոցներին:

Ճշմարիտ է, յանձնաժողովի նախագահն համալսարանական է, երկար տարիներ վարել է ներսիսեան հոգևոր դպրանոցի և Ս. Էջմիածնի ճեմարանի տնօրէնութեան պաշտօնը, հետեապէս քաջ ծանօթ է դպրոցական գործին և ունի ահագին փորձառութիւն, հետեալաբար իւր տեղումն է, բայց Գեոր. Նահապետ եպիսկոպոսից դէնը—միւս անդամները գրեթէ ամբողջութիւնը կազմուած է փաստարաններից, բժշկիկներից և այլ տեսակ մարդկանցից, որոնք դպրոցական գործից հեռու են եղել և ուսուցիչ չեն ու մանկավարժ չեն:

Պատուական Համբարձում Առաքելեանի և Ալէքսանդր Քալանթարի անդամակցութիւնը մեզ չի դարձացնում, եթէ նրանք չըլինէին, այդ կարող էր մեզ դարձացնել. հայոց պղտոր երկինքը մեր ներկայ ու գալիք նեղութիւններն ի նկատի առնելով, շնորհել է մեզ նրանց: Նրանք այդ երկնքի ընտրեալներն են. դրանք ամեն տեղ և ամեն բանի ներկայացուցիչն են:

Դպրոցական յանձնաժողով .բայց ճշտեղ են աշխարհականներէց Ս. Մանգի-նեան, Մ. Կոստանեան, Փ. Վարդանեան, Ղ. Աղայեան, Բժ. Գաբրիէլ Յովհաննիսեան, Չարսեան, Ս. Չահապարեան և այլն, և այլն, որոնց անունները այս բողոքէն չենք մոտարկում, իսկ հոգևորականներէց՝ Յ. Ղուկասեան, Գարեգալ վարդապետ, Գ. Յովսէփեան, Բենիկ և այլն գործիչներ, որոնք իբրեւ անուշներ, իբրեւ ուսուցիչ մանկավարժներ իրենց կեանքը տառնեալ տարիներ մաշել են դպրոցներում և քաջ ծանօթ են մեր դպրոցների անցեալին և կարելի են իրեն:

Եթէ յանձնաժողովի կարելի լինի, ամենքը մեզ հետ պիտի համաձայնուին, որ դառ անդամները վերայիշեալ կարգի գործիչներից պէտք է կազմուին: Ուրիշ տեսակ յանձնաժողովը կուսակցական, անձնական բան է և կլինի, և անշուշտ բացի կռիւնք ուրիշ էլ ոչ մի բան չի կարող առաջացնել:

Միթէ մենք չըպէտք է անցեալից խրատուենք. թնչու են ուզում ամեն մի բան զանգից կախել, ինչու ենք աղմուկ բարձրացնում, վէճերի, կռիւների, տարակուսանքների դուռը բաց անում: Լռեցէք մեզ. իդուր էք կործում, ամեն բան ապահոված, վերջացրած է:

Մեր հաստատութիւններն իրենց դոյութեան այնպիսի շրջանն են մտել, որ այսուհետեւ մի սխալ բայր կորստաբեր է լինելու, կորուստը անվերադառնալի:

Խնդրում ենք Ս. Էջմիածնից. (որի ձեռքի տակն է մեր բոլոր հաստատութիւններն և պէտք է մնալ միշտ), փողոց չըձգէ մեր դպրոցները, խնդրում ենք մեր հոգևոր իշխանութիւնից խողալիք չը դառնայ անցաւոր մարդկանց, խմբակների ձեռքում: Բաւական համարէ թուլութեամբ մեր կրած բարոյական և ամեն կերպ հարուածները:

Թող լինէ Ս. Էջմիածինը, որ այդ և ձախ լսելով և եղեզնի պէս առտանուելով, նա մեր ազգի պարծանք՝ կաթողիկոսութիւնը, հազարաւոր տարիներէ վեհ. ս. Աթոռը ինչիցեց մի մահմեդական հասարակ կրօնաւորի աստիճանին:

Կայրիէի «Լուսաբեր» թերթը մեր ազգի ներկայ ինքնասպանութեան պատճառը գտնում է անհեռատեսների անհաշիւ ձեռնարկների մէջ. նա դառնում է, որ հայ ազգը զանազան խրմ-